Datum vergadering	9 februari 2021
Omschrijving agendapunt	consultatie Klimaatadaptatiestrategie Zeeland
Portefeuillehouder	M.P.E. de Feijter

Samenvatting

Inleiding

In deze notitie nemen we u op hoofdlijnen mee door het concept van de Klimaatadaptatiestrategie Zeeland. We geven per sector aan wat de toekomstige strategie met afspraken voor ons betekent. Daarnaast hebben we, daar waar nodig, aandachtspunten geformuleerd welke we als reactie mee willen geven richting het Kernteam Klimaatadaptatie. De brief hiervoor is als concept bijgevoegd. In de commissievergadering Ruimte/AB van 9 februari wordt nog een presentatie gegeven over dit onderwerp.

Aanleiding

Het klimaat verandert. Ondanks dat we maatregelen nemen om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen, zullen we in de toekomst te maken krijgen met extremer weer, een warmer klimaat en een stijgende zeespiegel. De notitie ‘Zeeuwse risico’s in beeld’ laat zien dat alle Zeeuwen en alle onderdelen van de Zeeuwse samenleving met de effecten van klimaatverandering geconfronteerd worden. Het is noodzakelijk om de Zeeuwse samenleving hierop voor te bereiden en weerbaar te maken. Het is zaak om voorziene risico’s en schade zoveel mogelijk te beperken. Hoe langer we wachten met maatregelen, des te groter de risico’s en kosten.

Het doel van de Klimaatadaptatiestrategie Zeeland (KasZ) is om in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust ingericht te zijn. Klimaatadaptatie is een opgave voor de gehele Zeeuwse samenleving: burgers, bedrijven en overheden. Geen van deze partijen kan het alleen. Samenwerking is daarom een vereiste en de strategie geeft hier richting aan. De KasZ beschrijft de Zeeuwse uitgangspunten en benoemt voor welke onderwerpen lokale uitgangspunten van toepassing zijn, maar werkt de lokale uitgangspunten vanzelfsprekend niet nader uit. Daarnaast spreken de Zeeuwse overheden af wat hun gezamenlijke uitvoeringsagenda voor de toekomst is. Alle Zeeuwse overheden vertalen de KasZ in hun eigen beleid, regelgeving en uitvoering. Voor de lokale situatie hebben we (in samenwerking met de gemeenten Hulst en Terneuzen) inmiddels de stappen van klimaatstresstest en risicodialoog doorlopen en werken we nu aan het opstellen van een lokale strategie voor klimaatadaptatie. De regionale en lokale strategie lopen dus vrijwel parallel aan elkaar.
Klimaatadaptatie pakken we landelijk aan. De aanpak die gehanteerd wordt is volgens het principe weten (inzicht in risico’s en kansen), willen (vertaling naar beleid, regels en middelen) en werken (werken aan een klimaatbestendige leefomgeving).

We beginnen in Zeeland niet vanaf nul. Gemeenten, waterschap en provincie werken al langer aan maatregelen om klimaateffecten te beperken. Denk aan de Stedelijke Water Opgave, het Hoogwaterbeschermingsprogramma en de Proeftuin Zoetwater. Daarnaast wordt ook bij herinrichtingsprojecten klimaatadaptief gedacht. Hoe gaan we om met het regenwater, zijn er kansen en is er de mogelijkheid om meer groen in het straatbeeld te brengen? Het clusteren van werkzaamheden uit de verschillende vakdisciplines heeft onze volle aandacht.
Meer inzet en meer samenhang is echter noodzakelijk. De KasZ vormt daarom een extra impuls voor al lopende veranderingsprocessen in de Zeeuwse samenleving. Dat biedt Zeeland de mogelijkheid om een voorbeeld te worden van een regio die klimaatadaptatie succesvol heeft doorgevoerd. Dit doen we aan de hand van 8 leidende principes:

1. Klimaatadaptatie is van ons allemaal
2. Stapsgewijs werken we aan een klimaatrobuust Zeeland
3. We beginnen niet bij nul

4. We vergroten de bewustwording en het draagvlak
5. We borgen klimaatadaptatie
6. We durven te experimenteren en te innoveren
7. We benutten kennis, expertise, voorbeelden en ervaringen
8. We maken werk met werk

Proces

Het regionale traject om te komen tot een strategie voor klimaatadaptatie wordt doorlopen aan de hand van drie consultatierondes. In de eerste consultatieronde (maart 2020) bent u geïnformeerd over onze reactie op de notitie “Zeeuwse risico’s in beeld”. Aan de hand van deze notitie en bijbehorende opmerkingen is vervolgens gewerkt aan de strategie. Het ter beoordeling voorliggende concept is hiervan het resultaat. Het is de bedoeling om in deze tweede consultatieronde opmerkingen en reacties te verzamelen en deze te verwerken tot een definitieve regionale strategie. Deze wordt medio 2021 aan u ter vaststelling aangeboden.

Personele en financiële consequenties

Personele en financiële consequenties zijn nog niet opgenomen in het voorliggende concept van de KasZ. In de momenteel in ontwikkeling zijnde Uitvoeringsagenda wordt hier aandacht aan besteed. Insteek is dat door samenwerking met andere partijen en het meeliften op onderhoudsmaatregelen de consequenties beperkt gehouden kunnen worden.

Relatie huidig beleid

Klimaatadaptatie is vandaag de dag niet meer weg te denken uit ons dagelijks leven en krijgt steeds een belangrijkere rol in ons eigen beleid. Raakvlakken zijn er met de Omgeving- en Kustvisie. In deze beleidsonderdelen wordt nu al rekening gehouden met klimaatadaptatie en de uitwerking van dit onderdeel. Zodra de regionale en lokale strategie is vastgesteld wordt e.e.a. ook door vertaald in de verschillende beheer- en uitvoeringsprogramma’s.

Sectoren, strategie en afspraken

De KasZ maakt de 8 leidende principes concreet aan de hand van onze Zeeuwse kernsectoren: landbouw, natuur, recreatie, bebouwd gebied, vitale infrastructuur en het overkoepelende thema overstromingen.
In het voorliggende concept wordt er in de verschillende sectoren telkens gesproken over de huidige- en toekomstige situatie. De toekomstige situatie bestaande uit de strategie met opgaven om tot een klimaatrobuuste inrichting te komen. In het tot stand komen van dit concept zijn we ambtelijk uitvoerig betrokken, evenals diverse maatschappelijke organisaties zoals ZLTO, Recron, natuurbeschermingsorganisaties enz. Ook intern zijn we momenteel bezig met het borgen van dit thema op diverse afdelingen om uiteindelijk te zorgen voor bewustwording.

Overstromingen

Om de gevolgen van overstromingen te beperken, is het principe van Meerlaagsveiligheid ontwikkeld. Dit betekent dat naast sterke primaire waterkeringen, onze buitendijkse gebieden en het achterland zo zijn ingericht dat de gevolgen van een superstorm en overstroming beperkt worden. Ook maken we duidelijke afspraken over evacuatie en crisisbeheersing.

<u>Laag 0: buitendijkse gebieden</u>

Nieuwe locaties voor buitendijkse bebouwing zijn uitgesloten.

Buitendijkse ontwikkelingen binnen bestaande locaties zoals boulevards en strandbebouwing worden wel toegelaten mits er rekening gehouden wordt met klimaatadaptatie.

Laag 1: primaire keringen

Versnelde zeespiegelstijging zorgt ervoor dat dijkversterkingen in de toekomst steeds groter en omvangrijker worden. Ruimte die hiervoor benodigd is, kan voor problemen zorgen. Daarom wordt een integrale benadering voorgesteld van dijkversterkingsopgaven. Eind 2022 is de beoordeling van de primaire keringen aan de nieuwe normen voor waterveiligheid afgerond en is er zicht op nieuwe versterkingsopgaven.

Laag 2: ruimtelijke inrichting

Afwegen of vitale en kwetsbare functies op die betreffende locatie noodzakelijk zijn, zo ja dan inpassen met klimaatadaptieve maatregelen. Inrichtingsmaatregelen treffen in combinatie met geplande onderhoudsmaatregelen.
Bij verbetering secundaire keringen en de noodzakelijke bufferzones rekening houden met financiële gevolgen en ruimtelijke impact op reeds aanwezige activiteiten.

Laag 3: crisismanagement

Vanuit de VRZ wordt een veiligheidsrisico opgesteld om te komen tot meer duidelijkheid over de te nemen acties bij een eventuele overstroming. Het benodigde wegenstelsel speelt hierbij een belangrijke rol net als een verkenning naar (nieuwe) objecten/locaties voor opvang. In het regionaal risicoprofiel en het daaruit voortvloeiende beleidsplan van de veiligheidsregio Zeeland (VRZ) wordt overstroming genoemd als één van de grootste risico's voor onze provincie. Planvorming op gebied van preventie en crisisbeheersing worden afgestemd op dit Zeeuws brede risico.

Aandachtspunten:

- Huidig beleid van VRZ meenemen in deze strategie

Vitale en kwetsbare infrastructuur

Onze vitale functies en infrastructuur zijn het kloppend hart van Zeeland. Te denken valt aan voorzieningen van Energie, Telecom, Infrastructuur/Transport en Gezondheid.
Wanneer deze uitvallen, leidt dit tot veel schade, slachtoffers en maatschappelijke ontwrichting. Nieuwe vitale functies en infrastructuur worden daarom op veilige locaties en klimaatrobuust ontwikkeld. Bij bestaande vitale functies en infrastructuur worden op natuurlijke momenten klimaatadaptieve maatregelen uitgevoerd. Een klimaatstresstest ligt ten grondslag aan eventuele maatregelen.

De volgende redeneerlijn is vanuit de strategie van toepassing:

De locatie is veilig: nieuwbouw is mogelijk
De locatie is onveilig: nieuwbouw is onder voorwaarden mogelijk (klimaat adaptieve maatregelen)
De locatie is onveilig: nieuwbouw is vanuit klimaateffecten op de beoogde locatie niet wenselijk, twee opties:

- er zijn andere maatschappelijke opgaven of vestigingsfactoren waarom de nieuwbouw niet elders kan
- er zijn geen andere maatschappelijke opgaven of vestigingsfactoren en moet er naar een alternatieve locatie gekeken worden

Bij nieuwe vitale en kwetsbare functies krijgt klimaatadaptatie een nadrukkelijkere rol in het besluitvormingsproces

Aandachtspunten:

- Voor alle bestaande vitale en kwetsbare infrastructuur gaan we een klimaatstresstest uitvoeren. Wij stellen voor om bij bebouwd gebied aan te haken bij de lokale stresstesten.
- Verantwoording voor stresstesten V&K functies uitwerken in de definitieve versie

Natuur

Door veranderingen in ons klimaat zal de Zeeuwse natuur er anders uit komen te zien. Genoemde effecten van klimaatverandering hebben grote gevolgen voor de natuur en zullen leiden tot verarming van de Zeeuwse biodiversiteit.
Robuuste natuur is in staat klimaatextremen op te vangen. Het opstarten van een integrale gebiedsgerichte aanpak is noodzakelijk voor het herstellen en inrichten van een robuust bodem-watersysteem.

Aandachtspunten:

- Aandacht voor betere samenwerking tussen natuurorganisaties en landbouw. Natte natuur als bron voor zoet water voor de landbouw.
- Bij het ...”ontwikkelen alternatieven” is ontpolderen geen optie
- Buitendijks niet alleen de natuur behouden maar verder uitbouwen ter bescherming van het achterland.

Landbouw

De landbouw staat voor een aantal forse transities. Het ambitiedocument “Samenwerken aan het Zeeuwse Platteland” geeft. hier invulling aan In het kader van het Zeeuws Deltaplan Zoetwater worden per gebied specifieke kansen, knelpunten en aanpakken verkend. Hieruit moet blijken in welke gebieden een robuust watersysteem duurzaam, betaalbaar en haalbaar is. In gebieden met zoetwaterbellen is het uitgangspunt dat deze tenminste behouden blijven en waar mogelijk vergroot worden. Daarnaast zal in het Deltaplan inzicht ontstaan in welke gebieden er een vergrote onbalans in de vraag en het aanbod van zoetwater ontstaat Transitie naar een andere innovatieve bedrijfsvoering of andere functie is dan noodzakelijk.

Een volhoudbare landbouw in Zeeland vraagt om een goede bodemkwaliteit en een robuust watersysteem. We werken daarom aan een Zeeuws Deltaplan Zoetwater en een goede bodemkwaliteit. Daarnaast ondersteunen we de agrarische sector om collectief en op bedrijfsniveau klimaatadaptieve maatregelen zoals teeltveredeling, bodemverbetering en zuinig watergebruik te treffen.

Aandachtspunten:

- Kennisplatform Bodem instellen, opzet graag opnemen in de definitieve versie
- Toets watersysteem in het buitengebied nu onderbelicht, behoort ook tot de aandachtsvelden

Bebouwd gebied

De veranderingen voor wat betreft klimaat treffen ook het onderdeel bebouwd gebied. Vanuit diverse invalshoeken houden we op het gebied van water en hitte al voor een deel rekening met maatregelen. Toch moet in het bebouwde gebied de komende 30 jaar stevig worden geïnvesteerd om Zeeland klimaatbestendig in te richten. Door aan te haken bij natuurlijke momenten zoals herstructurering en groot

onderhoud blijven de kosten en inspanning normaal gesproken overzichtelijk. Nieuwe ontwikkelingen worden altijd klimaatadaptatief ontworpen en gerealiseerd. Ook worden meekoppelkansen, met onder andere de energietransitie, benut.
De verantwoordelijkheden in bebouwd gebied voor het nemen van maatregelen liggen zowel bij de overheid als de burgers. Voorstel is om onderzoek te doen naar een Zeeuws breed stimuleringspakket voor klimaatmaatregelen op private terreinen.

Aandachtspunten:

- Onderzoeksprogramma naar gevolgen voor hitte en droogte enkel in risico gebieden (bebouwd gebied)
- Klimaatadaptieve maatregelen alleen in risicovolle gebieden nemen of waar knelpunten te verwachten zijn
- Aanpak bebouwd gebied volgens de Strategie die we in Zeeuws Vlaanderen gaan opzetten
- Het is wenselijk om de Watertoets uit te breiden naar een zogenaamde Klimaattoets

Recreatie

Het (toekomstige) Zeeuwse Mediterrane klimaat maakt Zeeland een bijzondere en aantrekkelijke vakantiebestemming mits ingespeeld wordt op veranderende weersextremen. Om Zeeland klimaatadaptief te maken is samenwerking tussen overheden en ondernemers van groot belang.
Dit geldt voor zowel recreatieterreinen, bebouwing, recreatieve eenheden, omliggende openbare ruimte als toeristische routes.
Om de weersextremen op te vangen zijn fysieke inrichtingsmaatregelen op de terreinen en is vaak aanpassing van de bedrijfsvoering nodig. We ondersteunen de sector in extra aandacht voor bewustwording bij ondernemers, mogelijke inrichtingsmaatregelen én informeren onze gasten over het handelen bij eventuele weersextremen. Ook is extra aandacht nodig voor evenementen en activiteiten. Het is de bedoeling om het Aanjaagprogramma recreatieve sector uit te breiden met middelen voor klimaatadaptatie. Voor beschikbaarheid van voldoende droog strand moeten goede afspraken gemaakt worden in de stuurgroep Zeeuwse Kustvisie

Aandachtspunten:

- Informeren toeristen door overheid en ondernemers over weersinvloeden enz. Een belangrijke rol voor communicatie is hierin weggelegd.

Bewustwording gasten

Daarin wordt aangegeven dat het belangrijk is dat toeristen goed worden geïnformeerd over de weersomstandigheden en hoe zij het beste kunnen handelen tijdens extreem weer. Vanwege het belang van de recreatieve sector in Zeeland zetten de Zeeuwse overheden, de ZMO i.o. en recreatieve sector zich in voor het opstellen van een gezamenlijke communicatiestrategie.
Afhankelijk van de maatregelen en de mate van ‘crisis’, willen we de rol van de recreatieve ondernemer benadrukken. Die is in veel gevallen verantwoordelijk voor en initiator van gepaste klimaat adaptieve maatregelen en het aansporen van toeristen om die na te leven. Is er sprake van een crisis die de veiligheid recreatie overstijgend in gevaar brengt, dan spelen de VRZ en gemeenten een belangrijke rol.

Tot slot

Visies en ambities zijn waardevol maar hebben zonder uitvoeringsagenda beperkte slagkracht. Daarom zijn de in de Klimaatadaptatie Strategie Zeeland opgenomen ambities en besluiten vertaald in een gezamenlijke uitvoeringsagenda. In de uitvoering gaan we gezamenlijk aan de slag met de KasZ. We

geven daarbij verder vorm aan een gebiedsgerichte aanpak en we ontwikkelen een afwegingskader klimaatadaptatie. We benutten daarnaast als regio Zeeland maximaal de Impulsregeling. Klimaatadaptatie van het Rijk en co-financieren daarmee 7.6 miljoen van onze uitvoeringsprojecten.

Klimaatverandering staat stevig op de Zeeuwse agenda. Een breed klimaatbewustzijn betekent echter niet automatisch dat de betrokkenheid bij klimaatadaptatie groot is. Bekend is dat bewustwording doorgaans niet automatisch leidt tot gedragsverandering. We zetten daarom concrete stappen om de gezamenlijke campagne 'Het Klimaat verandert, Zeeland verandert mee' de komende jaren uit te bouwen. De betrokkenheid van inwoners, ondernemers en andere betrokken organisaties is daarom extra belangrijk, want alle inspanningen – groot en klein – van ons samen leiden uiteindelijk tot het doel dat Zeeland in 2050 klimaatrobuust en waterbestendig is ingericht.

Verzoek

We verzoeken u in te stemmen met het concept KasZ, de aandachtspunten in deze notitie en bijgevoegde brief richting Kernteam Klimaatadaptatie.

Aan de commissie,

Oostburg,

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN SLUIS,

De secretaris, S.I. de Kievit-Minnaert	De burgemeester, mr. M.M.D. Vermue

Bijlage(n):

a. concept Klimaatadaptatiestrategie Zeeland (KasZ)
b. Aanbiedingsbrief Kernteam Klimaatadaptatie
c. Antwoordbrief aan Kernteam Klimaatadaptatie

Ter inzage liggende stukken: